

שיחות הר"ן קב"ט

מן החכמה אין לו שמחת חיים. משא"כ כשעוסק בתורה הוא שמח בשמחה אלקית, ואין היצר מתגבר עליו.

ב. אם אינו יכול לעמול בתורה, מוכרח שיחיה לו איזה עמל ויגיעה, שלא יפול לאובדן השמחה

ויש שלפעמים מתגבר על האדם קטנות המוחין ואינו עוסק כלל בתורה, אזי צריך לעשות איזה דבר כדי להתגבר על יצרו, שלא לבטל זמנו. כי צריך מאד להזהר בודאי לעסוק בתורה. וח"ו אם אינו יכול להתגבר לעסוק בתורה, צריך לעסוק באיזה עשיה.

כי יש סוד חכמה ובינה, חכמה מנוחה ועונג דקדושה, בינה הוא עמל ויגיעה. וע"י המנוחה דקדושה זוכה לעונג, וע"י העמל ויגיעה זוכה לשמחה. כי אדם לעמל יולד, ובודאי שעיקר התכלית לעמול בתורה, אבל אם ח"ו נפל ואינו עומל בתורה, מ"מ מוכרח שיחיה לו איזה עמל שרק כך יבא לשמחה, כי אם ח"ו מאבד את שמחת החיים, זהו הפתח לכל הנפילות רח"ל.

ג. הסיבה שאין לו שמחה מעסק התורה הוא כשאינו עמל בה

הגם שבודאי עיקר רצון ה' שיעמול האדם בתורה. אלא שיש שהאדם מתמיד

עיקר התגברות התאוה הידוע דהינו תאות המשגל הוא רק מחמת עצבות ומרה שחורה וצריכין להתגבר בכל עז להיות אך שמח תמיד ואמר: אפלו כשנופלין לפעמים לתוך רפש וטיט שקשה לו מאד לצאת משם, צועקין וצוהקין וצוהקין (ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: אין אפלו אז מעפלט אין אה בלאטי אריין שרייט מען אין מע שרייט אין מע שרייט) והגביה ידיו קצת ולא אמר יותר ואמר שלענני המחשבות והמבוללים שמבלבלין לאדם בענין זה, שדיה לצרה בשעתה (ברכות ט:) ולא יבלבל עצמו כלל כלל בענין זה לא קדם ולא אחר-כך:

א. עיקר השליטה על המחשבות הוא ע"י שמחה

כי עיקר הצלת האדם לצאת מכל היצרים והמחשבות זרות. זה ע"י השמחה, כי בשמחה אותיות מחשב'ה, דמי שהוא בשמחה הוא שולט על המחשבות שלו, ומי שאינו בשמחה אינו בעל הבית על מחשבותיו.

ואי' ברמב"ם (הל' א"כ פ' כב כא) "יתירה גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה". כי כשאדם פנוי

אדרבה מרגיש במלאכתו שמחה וחיות. וכל זה כי העמל בא מספירת הבינה, וזה נותן לו ישות ושמחה.

על אחת כו"כ אלפי אלפים ק"ו בעמל התורה. כי כל חלק בתורה יש לו פתח ושער, וצריך לעמול כדי שיפתח לו זה השער דקדושה. כמו בצד ימין של התורה הוא אור ועונג, חכמה ומנוחה שיש בתורה. אבל יש שהפתח נסתם לפעמים. ויש כמה דרכים לעלות להשי"ת, וצריך האדם ללמוד כל הדרכים, יש דרך הימין שהוא דרך העונג והחכמה, אבל יש גם דרך השמאל, שהוא בא ע"י העמל והיגיעה.

כשאדם יושב ליד הגמרא ואינו מבין, פעם פעמיים, אם לא התרגל להשמחה של עמל התורה, הרי הוא עומד ומסיים הלימוד. משא"כ אם מרגיל עצמו להשמחה של עמל התורה, בכל מה שאינו מבין, אדרבה הוא שמח לעמול פעמיים ושלש, עד שיבין, ומשיג בדעתו שדיקא עכשיו שקשה לו הוא זמן הטורה, לעסוק בתורה דרך היגיעה.

ה. פוד הלימוד עם חברותא והיגיעה בלימוד לבד

וכן הוא באופן הלימוד, שיש אנשים שמטבעם רגילים ללמוד לבד, והכל הוא לפי הספירה שתלויים בה. ויש שרגילים ללמוד דווקא עם חברותא, כי החיבור בין שתי נשמות הוא בחי' יחוד וחיבור בסוד חיה וחכמה, ואזי יש לו תענוג בלימוד. ויש אנשים שיכולים ללמוד תורה רק עם חברותא, היינו שנפתח לו שער החכמה, ועדיין לא נפתח לא שערי הבינה.

בתורה ואינו רואה ברכה ושמחה בלימודו, והסיבה לכך, שהוא לומד תורה בלא עמל. כי התורה יש בה עונג ושמחה, העונג והאור בא ע"י התגלות האור וההשגה, ומי שזוכה לזה זוכה שיאיר לו אור אלקי. אבל יש בתורה גם חלק השמחה, שזה בא רק ע"י העמל.

ואמרנו רבותינו ז"ל (ספרא בחוקתי א'), אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה. ועמל היינו טורה. אם הוא לומד תורה בלי שום טורה, כקורא ע"ג גחלים, או שקורא ומבין ותופס הכל בקלות, יתכן שיוזכה עי"ז לעונג וחיות ואור, שהוא בחי' חכמה. אבל אי"ז השמחה בעצמו, כי יש לפעמים שהשי"ת סותם את האור וההשגה, ואם לא יבא לשמחה הרי הוא פתח לכל החטאים רח"ל. ולכן צריך למצוא עצה לבא לשמחה שזה בא רק ע"י עמל.

ד. כמה שמרגיל עצמו להתייגע, כן זוכה לטעום עצם השמחה שבתורה
אלא שהכבידות של הגוף וכל המדמה גורם שהאדם מתעצל מלעמול, כי נדמה לו שאם יתאמץ זה יהיה למעלה מכוחותיו, ומי יודע מה יקרה לו. וזהו הבל ושוא נתעה. כי אדרבה ואדרבה כמה שהאדם מתרגל להתאמץ ולעמול בתורה, פעם אחר פעם, הרי בא מזה לשמחה אמיתית, שמחה פנימית. וזהו טבע שברא ה' שהעמל והיגיעה מביא לשמחה.

ולהבדיל אלפי הבדלות, בכל מלאכה משא ומתן, בתחילה נדמה לאדם שהוא קשה עליו, ולמעלה מכוחותיו, אבל במשך הזמן, כשנכנס לזה כראוי,

הישיבה, לשבת על פיסקא אחת ולהמתין עד שיפתחו המוחין.

וכל זה צריך להרגיל את נפשו, שצריך האדם ללמד את נפשו לדברים הרוחניים, שכל זה הוא חלקי התורה ממש.

בכל אופן, בין בדרך הבינה שמאמץ המוחין להבין, בין בדרך החכמה שיושב על הענין עד שיבין. ולא יסתכל ע"ז שאינו בנקל כמו עם חברותא שאז יש חיבור ויחוד בסוד העונג. כנודע שאמר הרב ר' צבי פסח פרנק זצ"ל שהחילוק בין לימוד לבד לבין לימוד עם חברותא, הוא רק כמה פעמים צריכים לחזור על הנלמד. כי כשלומדים לבד צריך לחזור יותר פעמים. וצריך ליותר ישיבה עד שיפתחו המוחין.

הכלל, שכשיש לו עונג ושמחה, האדם שמור יותר מן היצר הרע. אבל כשנופל משמחת החיים, הוא פתוח לכל הקלי' רח"ל. ולכן אם רואה האדם שאינו עוסק בתורה כראוי, מוכרח שיעסוק באיזה עסק, כי הבטלה מביאה לידי שעמום רח"ל, והעיקר שלא להתבטל.

ובודאי יבקש מה' השיבנו אבינו לתורתך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך, שע"י התמדת הלימוד זוכים לשוב בתשובה באמת. ה' יזכנו באמת להתמיד בלימוד התורה ולבא לתשובה שלימה, בביאת גוא"צ ברחמים בב"א.

אבל צריך לדעת את כל הדרכים איך לעלות להר ה'. והוא כשיושב לבדו ועוסק בתורה, כשמזדמן שאין לו חברותא, הנה עתה הזמן לפתוח עוד שער להרגיל עצמו לשמוח עם העמל, וישב לבד ויעיין עוד ועוד. עד שיזכה להרגיש שלימות של שמחה, להשיג ולהבין דברים בדרך עמל. ויש בזה כמה וכמה טובות נשגבות.

ויש לפעמים שיבא עי"ז להשראה אלקית. כי הבינה אף שהיא נמוכה מחכמה, מ"מ היא קרובה יותר להשראה שהיא בסוד הכתר. כי יותר בנקל להגיע לכתר דרך פנימיות הבינה. ומי שירגיל עצמו בכל יום גם ללמוד לבד, לא סתם לישון, אלא לפתוח בנפשו דרך איך להגיע לעמל התורה לבדו.

גם יש דרך ללמוד לבדו בסוד החכמה, בבחי' 'בד קודש ילבש', והוא דרך המלכות וקודש הוא חכמה כנודע, היינו שיושב ומתעכב להבין כל דבר. שמסכים לשבת על הסוגיא עד שיבין.

כי דרך הבינה הוא במה שמאמץ המוחין שלו להבין חלק התורה שלומד בה. ודרך החכמה הוא בחי' מלכות שהיא בסוד ישיבה, שיושב ומתעכב להבין, והוא בסוד יורד למרכבה. היינו שמסכים לרדת ולהתעכב במקומו, כי האדם קשה לו לשבת והתעכב במקום אחד, כי הוא בסוד ז"א שרוצה להמשיך ללכת, אבל כשרוצה להכנס לדרך החכמה, מוכרח שיכיר סוד

